

Metode čitanja i pisanja za kritičko mišljenje u nastavi Bankarstva i osiguranja

Gorica Risović, dipl. oec.

Ekonomska i birotehnička škole Bjelovar

Stručni rad

Sažetak

Članak prikazuje primjenu metoda čitanja i pisanja za kritičko mišljenje u nastavi strukovnog predmeta Bankarstvo i osiguranje. Naglasak je na ERR okviru (evokacija, razumijevanje značenja, refleksija) koji učenicima omogućuje aktivno sudjelovanje i refleksiju o usvojenim znanjima. Opisane su metode poput brzog pisanja, insert metode i kockarenja te su prikazani konkretni primjeri njihove primjene u nastavi. Metode omogućuju razvoj kritičkog mišljenja i dublje razumijevanje sadržaja, prilagođene potrebama suvremenih obrazovnih okruženja.

Ključne riječi: kritičko mišljenje, ERR okvir, bankarstvo, obrazovne metode, kockarenje

Uvod

Metode čitanja i pisanja za kritičko mišljenje promoviraju aktivno sudjelovanje učenika u nastavnom procesu i omogućuju razvoj dubljeg razumijevanja nastavnih sadržaja. U Republici Hrvatskoj ove metode su dio obrazovnog projekta implementiranog od 1998. godine. Ključni alat u ovoj praksi je ERR okvir koji uključuje tri faze: evokaciju, razumijevanje značenja i refleksiju.

Nastavnici koriste ovaj okvir kako bi učenicima pomogli povezati nova znanja s postojećim i potaknuli ih na promišljanje o naučenom.

Razrada

Metode čitanja i pisanja za kritičko mišljenje u nastavi strukovnih predmeta, poput Bankarstva i osiguranja, ključne su za razvijanje sposobnosti analitičkog razmišljanja i primjene stečenih znanja u stvarnim poslovnim situacijama. Primjena ovih metoda potiče učenike na dublje razumijevanje nastavnog gradiva i osnažuje njihovu sposobnost kritičkog promišljanja.

Faza evokacije ključna je za aktivaciju postojećeg znanja i usmjeravanje pažnje učenika prema novom sadržaju. U ovoj fazi koriste se metode poput brzog pisanja („vruća olovka“) gdje učenici bez prekida pišu svoje misli na zadanu temu tijekom unaprijed određenog vremena. Cilj je potaknuti slobodno izražavanje ideja i aktivirati znanje koje učenici već posjeduju.

Primjer primjene u nastavi Bankarstva uključuje crtanje tablice „Znam – Želim znati – Naučit ću“ (ZŽN). Učenici ispunjavaju prvi stupac navodeći informacije koje već znaju o temi, poput definicija kredita ili osnovnih pojmova. U drugom stupcu učenici bilježe pitanja ili nejasnoće, dok treći stupac ostaje za unos novih saznanja nakon obrade nastavne jedinice. Ova metoda motivira učenike da sami postanu istraživači vlastitog učenja.

Slika 1 - Tablica ZŽN: „Znam – Želim znati – Naučit ću“

Znam ✓	Želim znati ?-	Naučit ću +

U fazi razumijevanja značenja učenici dublje analiziraju zadani sadržaj i povezuju ga s novim informacijama. Jedna od često korištenih metoda je *insert* metoda, gdje učenici čitaju tekst i označavaju ga simbolima kako bi istaknuli poznate, nepoznate, jasne ili nove informacije.

Ova metoda osigurava fokusirano i svjesno čitanje te pomaže učenicima da identificiraju ključne točke teksta.

U nastavi Bankarstva i osiguranja učenici se podijele u grupe i rade na izradi umnih mapa, dijagrama ili tablica na zadanu temu, kao što su vrste kredita ili intabulacija. Svaka grupa prezentira svoje zaključke na velikim formatima (A3 papir), čime razvijaju vještine timskog rada i prezentacije.

Faza refleksije omogućuje učenicima da promisle o svom učenju, povežu stečena znanja s prethodnim iskustvima i iznesu vlastite zaključke. Metoda „Kockarenje“ koristi se kako bi potaknula učenike na kreativno razmišljanje o temi kroz niz zadataka poput poveži, opiši, usporedi, raščlani, primijeni te zauzmi stav za ili protiv. Svaka stranica kocke nosi jedan od tih zadataka, a učenici trebaju brzo i intuitivno odgovoriti.

Na primjeru kredita, učenici mogu opisivati razlike između hipotekarnih i lombardnih kredita, analizirati prednosti i nedostatke određenih kreditnih usluga ili uspoređivati ponude različitih banaka. Kroz ovakve zadatke učenici se osnažuju za izražavanje mišljenja, donošenje argumentiranih zaključaka i primjenu teorijskog znanja u praksi.

Primjena ovih metoda ne samo da jača razumijevanje nastavnih sadržaja, već i razvija samopouzdanje učenika u vlastite sposobnosti kritičkog razmišljanja i donošenja odluka. Učenici kroz refleksiju shvaćaju koliko su napredovali i što su novo naučili, čime se dodatno motiviraju za nastavak aktivnog sudjelovanja u nastavi.

Ove metode omogućuju učenicima dublje sagledavanje tema iz više perspektiva i pružaju nastavnicima učinkovit alat za prilagodbu nastavnog procesa specifičnim potrebama i interesima učenika.

Zaključak

Metode čitanja i pisanja za kritičko mišljenje značajno doprinose razvoju kognitivnih sposobnosti i intelektualne autonomije učenika u strukovnoj nastavi. Primjena ERR okvira (evokacija, razumijevanje značenja, refleksija) ne samo da potiče učenike na aktivno promišljanje i analizu informacija, već ih osnažuje za samostalno donošenje zaključaka i prepoznavanje različitih perspektiva. Kroz metode poput brzog pisanja i kockarenja učenici razvijaju

sposobnosti artikuliranja ideja, logičkog razmišljanja i kritičkog pristupa informacijama.

Osim intelektualnog razvoja, ove metode pridonose jačanju komunikacijskih vještina te timskog rada. Učenici ne samo da uče razumjeti kompleksne financijske koncepte, već i kako ih povezivati s praktičnim situacijama iz svakodnevnog života i poslovnog svijeta. Kroz refleksivne faze nastave učenici imaju priliku izraziti vlastite ideje, prepoznati vlastite predrasude i učiti kako se nositi s raznolikim izazovima.

Korisnost ovih metoda očituje se i u njihovoj fleksibilnosti – lako ih je prilagoditi različitim nastavnim sadržajima i razinama obrazovanja, čime postaju univerzalni alat za promicanje kvalitetnijeg učenja. Kroz kontinuiranu primjenu i prilagodbu metoda unutar strukovnih predmeta, kao što su Bankarstvo i osiguranje, učenici stječu ne samo teorijska, nego i primjenjiva znanja koja su ključna za uspjeh u modernom poslovnom okruženju.

Integracija metoda čitanja i pisanja za kritičko mišljenje u nastavi koristan je i učinkovit pristup koji omogućuje učenicima dublje razumijevanje nastavnih sadržaja te potiče njihovu angažiranost i želju za istraživanjem. Ove metode pružaju okvir za kontinuirani razvoj učenika, čineći nastavu dinamičnijom i usmjerenom na stvarne potrebe suvremenog obrazovanja.

Literatura

Domac, Lj., Kaleb-Kovačević A. (2024.) Bankarstvo i osiguranje, udžbenik u trećem razredu srednje strukovne škole za zanimanje ekonomist/ ekonomistica, Školska knjiga, Zagreb

Projekt RWCT (Reading and Writing for Critical Thinking). (1998.) Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje, priručnik za nastavnike

Risović, G. (2024.) Metode čitanja i pisanja za kritičko mišljenje, Primjena u nastavi strukovnog predmeta Bankarstvo i osiguranje (Pezentacija na *online* seminaru)